

Brief over de sluiting in 1719 van de r.-k. schuilkerk te Lichtenvoorde

<u>Scan 1</u>	
Hoogh en Welgebr. FrijHeer ^{1 2} Genadigste Heer, Hebbe met schuldig respect ontfangen UExcell~. missive van den 26 januarij met het bijgevoegde advijs en soude niet gemanqueert hebben aen mijn pligt om deselve eerder te beantwoorden, maar vermits den inhoud van deselve voor mij is van de uijterste consideratie, so hebbe daar in niet kunnen doen voor dat over dat advijs gevraagd hadde het advijs van onse Lands en Statutaire Wetten kennende Regtsgeleerden, en dienvolgens so moet de vrijpostigheijt nemen, om op UExcell~. missive en bijgevoegde advijs met ordre te antwoorden, Eerst het factum³ unde quastio⁴ klaar voor te stellen, wanneer het Regt van selfs volgen sal. Het Factum bestaat dan hijr in. Dat de souveraine overheijt deser Landen door 't Hoff Provintiaal van Gelderlant⁵ aen alle officieren deser Graefschap⁶ en in specie⁷ ook aen die van Lichtenvoorde hebben doen schrijven sub dato <u>den 13. November 1719:</u> om alle Paapsche Exercitie van godsdient te stremmen, NB alle g'ordente⁸ Personen absolute te elimineren, en	Hoog- en welgeboren vrijheer, Genadigste Heer, Ik heb met verschuldigde eerbied de brief van 26 januari van Uwe Excellentie ontvangen met daarbij gevoegd de bevindingen van de door u ingeschakelde adviseur. En ik zou niet nalatig zijn geweest om te voldoen aan mijn plicht om op die brief tijdig te antwoorden, als de inhoud daarvan voor mij geen reden was om mij ernstig te beraden. Daarom kon ik niet eerder reageren dan nadat ik eerst over die bevindingen het advies had ingewonnen van rechtsgeleerden, deskundig op het gebied van de wetten betreffende ons landrecht- en publiekrecht, om vervolgens zo vrij te zijn om punt voor punt op de brief en de daarbij bijgevoegde bevindingen te reageren. Door eerst duidelijk te maken wat de feiten zijn en wat de rechtsvraag is, waaruit dan vanzelf volgt wat recht is. De feiten bestaan dan hieruit: dat de soevereine overheid van deze landen door het Provinciaal Hof van Gelderland aan alle ambtsdragers van deze graafschap en in het bijzonder ook aan die van Lichtenvoorde hebben opgedragen bij brief van 13 november 1719 om elke paapse godsdienstuitoefening te belemmeren, alle ordebroeders weg te sturen en om de kerken te sluiten.

¹ Johann Sigismund Wilhelm Rijksvrijheer von Heiden, Heer van Lichtenvoorde (1641-1724)

² De schrijver van deze brief is de jonge Frederick Hendrick Stumph (*1692). Uit het 'Prothocollum van de Breucken, beginnende met den 1715 jaere' (uitgave van de Vereniging voor Oudheidkunde te Lichtenvoorde) blijkt dat Frederick Hendrick in 1719 en in de eerste maanden van 1720 als 'stadholder' het richtersambt waarnam voor zijn vader Christiaan Stumph. Frederick Hendrick is medio 1720 zijn vader, die het ambt tientallen jaren had vervuld, officieel opgevolgd.

³ factum = het feit

⁴ quaestio = de (rechts)vraag waar het om gaat

⁵ Gelderlant = het land bestaande uit het hertogdom Gelre, verenigd met het graafschap Zutphen met de officiële naam 'Hertogdom Gelre en graafschap Zutphen'.

⁶ Het graafschap Zutphen was, met het kwartier van Arnhem en het kwartier van Nijmegen, een van de tamelijk zelfstandige delen van Gelderland.

⁷ in specie = in het bijzonder

⁸ g'ordend = tot een geestelijke- of kloosterorde behorend

de Kerken toe te sluijten. Dit is een waarheijt UExcell~. bekent, also copie van die ordres aan UExcell~. toegesonden. Ten gevolge van die ordres ick ratione officii⁹ der	Dat dit waar is, is aan Uwe Excellentie bekend, aangezien een kopie van bevelen aan Uwe Excellentie is toegezonden. Ter uitvoering van die bevelen heb ik uit hoofde van mijn ambt
<u>Scan 2 (linkerzijde)</u> Paepsche Kerke binnen Ligtenvoorde, waer in een monnick genaamt W. Kelner¹⁰ uijt het clooster Swilbroeck als Pastor ageerde, toegesloten; de Deuren laten toenaegelen en aen den monnick gordonneert sig nae d'ordre der Heren Staten deser Provintie te reguleren en in specie geen dienst nae de Roomse wijze meer te doen. Dese waerheit twijffel niet of sal mede in confesso¹¹ moeten weesen, als dependerende¹² van d' Exercitie¹³ van mijn officie¹⁴, waerin moet gelove meriteren¹⁵, ook ten overvloed volkomen bewijslick¹⁶. Dat de saecken dus staande eenigen tijdt daernae vernomen dat den monnick Kelner niet alleen niet nae zijn Klooster vertrocken, maar ter contrarie publijcquelijk de Misse en andere Roomse ceremonien exerceerde. Ick alweder ratione officii op den 31 December <u>1719</u>	de paapse kerk in Lichtenvoorde, waarin een monnik genaamd W. Kelner uit het klooster Zwilbroeck als pastoor optrad, gesloten. De deuren heb ik laten dichtspijkeren en aan de monnik heb ik gelast om zich te houden aan de verordeningen van de Heren Staten van deze provincie en in het bijzonder om geen dienst volgens de roomse wijze meer te houden. Dat dit de waarheid is, daarover kan geen twijfel zijn en dit zal niet weersproken kunnen worden, omdat mijn verklaring, die in samenhang is met de uitoefening van mijn ambt, zodat mijn verklaring voor de waarheid moet worden gehouden en bovendien als volledig bewijs kan gelden. Dit alles zo zijnde, heb ik enige tijd daarna vernomen dat de monnik Kelner niet alleen niet naar zijn klooster is terugggegaan maar integendeel, dat hij in het openbaar de mis opdroeg en andere roomse ceremonies uitvoerde. Daarop heb ik mij op 31 december 1719 opnieuw uit hoofde van mijn ambt

⁹ ratione officii = uit hoofde van een ambt; ambtshalve;

¹⁰ pater Wenceslaus Keller O.F.M. (pastoor te Lichtenvoorde van ca 1715-1732). zie [De Lichtenvoorde nr. 26, pag. 14.](#)

¹¹ in confesso = onweersproken

¹² dependeren = afhangen van

¹³ exercitie = uitoefening

¹⁴ officie = ambt

¹⁵ meriteren = verdienen

¹⁶ de verklaring van de richter dient geloofd te worden, nu hij die heeft gedaan in de uitoefening van zijn ambt, en die verklaring dient bovendien te gelden als volledig bewijs

mij vervoegt hebbe in het Huijs waarin de Roomse Kerke is, en den monnick woonde, en bevonden dat deselve Deuren der Paapsche Kerke, so ick publica autoritate¹⁷ hadde laten toenagelen, weder opengebrooken waren, datter immediaat¹⁸ voor mijn aenkomens de misse was gecelebreert, dat de mensen so daer in g'assisteert¹⁹ in mijn aensien uijt de Kerke drongen, dat selfs nog ligt in de Kerke sag, maar juist den mispriester voor den altaer niet attrappeerde²⁰, maer dat die soo effen voor mijn aenkomen in dat quartier van het Huijs waer in hij woonde geretireert²¹ en sig van sijne so genoemde mis-klederen ontdaen hadde. Dat ick daer op den monnick gevraegt waerom of op wiens ordre hij de Kerke g'opent en daerin dienst gedaen. Hij monnick nog dat opbreken der Kerke nog het Dienst	begeven naar het huis waarin de roomse kerk is gevestigd en waarin de monnik woonde. Ik constateerde dat de deuren van de paapse kerk, die ik krachtens publiek gezag had laten dichttimmeren, weer opengebroken waren en dat kort voor mijn aankomst in de kerk de mis was gecelebreerd. De mensen die daarbij aanwezig waren verdrongen zich om de kerk te verlaten, toen zij mij gewaar werden. Ik zag zelfs nog kaarsen in de kerk branden maar de priester heb ik niet voor het altaar kunnen betrappen. Deze had zich kort voor mijn aankomst teruggetrokken in dat deel van het pand waarin hij woonde en hij had zijn zogenaamde misgewaden afgelegd. Daarop heb ik de monnik gevraagd of en op wiens gezag hij de kerk had opengesteld en daarin de dienst had gehouden. Hij, de monnik, ontkende noch dat hij de kerk had opengebroken noch dat hij daarin een dienst
<u>Scan 2 (rechterzijde)</u> Dienst doen in deselve niet genegeert²², maer alleen gesegt dat sulx gedaan op ordre van UExcell~ of op ordre van de Rigter mijnen Vaeder²³. Deese waarheeden relatere²⁴ ick voor eerste ratione officii en waerin mijn relaas moet gelooff	had gehouden, maar hij verklaarde slechts dat hij dit had gedaan op gezag van Uwe Excellentie dan wel op gezag van de richter, mijn vader. Dat dit de waarheid is verklaar ik uit hoofde van mijn ambt. Daarom moet mijn verklaring geloofd worden, volgens de leer van Simon van

¹⁷ publica autoritate = krachtens openbaar gezag

¹⁸ immediaat = onmiddellijk

¹⁹ assisteren = aanwezig zijn

²⁰ attraperen = betrappen

²¹ retireren = zich terugtrekken

²² negeren = ontkennen

²³ richter Christiaan Stumph, die enkele maanden later definitief zijn ambt zou neerleggen

²⁴ relateren = ambtelijk verklaren

meriteren nae de Leere van Sim. van Leeuw. Cens. forens. part. 2 Lib 1 Cap.9.²⁵ En wort ratione circumstantiarum²⁶ naerder bevestigt door de contschappen aen UExcell~. bij mijn vorige berigt van den 17 januarij sub _____ en nog naerder door d'Eed- lijke verklaringen hijr bij sub _____ Waer omtrent ick in parenthesi²⁷ hijr bij moet erinneren dat het den Regtskenneren onser statutaire wetten seer sober voorkomt dat den Adviseur in zijn advijs durft te critiseren als of de bewijzen tot dese facta²⁸ ter laeter tijd belegt en dat de fiscus²⁹ in iudicio instruc- tus³⁰ hadde moeten compareeren³¹, en niet ex post³² sijne bewijzen ligten. Also sulcke verkeerde stelling des adviseurs, en waardoor so 't schijnt U Excell~. in sijne missive ook geabuseert³³ is, heen- spruijt uijt een bare onkunde van onse statutaire wet, als welcke in het Nieuwe Reglement art. 43. al- dus disponeert. De Procuratores fisci³⁴, willende iemand actioneren³⁵ over een civile	Leeuwen, 'Censura forensis, theoretico-practica', deel 2, boek 1, hoofdstuk 9. En dat dit de waarheid is, vindt ook bevestiging in de omstandigheden, uit mijn bericht aan Uwe Excellentie van 17 januari onder punt en verder door de beëdigde verklaringen, hierbij onder punt Overigens breng ik nog onder uw aandacht dat de rechtsgeleerden, kenners van ons publieke recht, het weinig onderbouwd vinden dat de adviseur in zijn advies als punt van kritiek naar voren durft te brengen dat de bewijzen van wat is voorgevallen achteraf zijn opgemaakt en dat de aanklager goed voorbereid bij het gerecht had moeten verschijn en niet achteraf zijn bewijzen had mogen overleggen. Zulke foutieve stellingen van de adviseur - waardoor naar het schijnt ook Uwe Excellentie in haar brief op het verkeerde been is gezet - komen voortuit een grote onkunde van ons procesrecht, zoals dat in artikel 43 van het Nieuwe Reglement is opgenomen, Als openbare aanklagers iemand willen vervolgen vanwege een overtreding, zullen zij geen onderzoek mogen verrichten of reeds bekende
--	---

²⁵ een verwijzing naar het boek van de rechtsgeleerde Simon van Leeuwen, 'Censura forensis, theoretico-practica', deel 2, boek 1, hoofdstuk 9. Deze bepleitte waarschijnlijk dat de verklaring van een officiële ambtsdrager, afgelegd 'ratione officii', voor de waarheid moet worden gehouden

²⁶ ratione circumstantiarum = uit de omstandigheden

²⁷ in parenthesi = als opmerking terzijde

²⁸ facta = feiten

²⁹ fiscus = tot vervolging bevoegde instantie; 'Openbaar Ministerie'

³⁰ instructus = goed voorbereid

³¹ in iudicio compareren = verschijnen ter terechtzitting

³² ex post = achteraf

³³ geabuseert zijn = een onjuiste opvatting hebben, zich vergissen

breucke, sullen geen informatien mogen nemen, nog contschappen ligten, tot laste van den Dellinquant, voor en aleer deselve de claghte of delict komt te ontkennen, maer sullen gehouden sijn hare klagte naakt en bloot in te dienen, wanneer den Beklaagde het Delict gestendigende, boven de Boete nae Landregte sal betalen weegens de kosten eenen guld. 16 stvs.	informatie naar voren mogen brengen ten nadele van de aangeklaagde, tot deze de klacht of het delict ontkent. De aanklagers moeten hun aanklacht naakt en bloot indienen. Als de aangeklaagde het delict bekent, hoeft hij boven de boete volgens het landrecht niet meer dan één gulden en 16 stuivers voor gerechtskosten te betalen,
<u>Scan 3 linkerzijde</u>	
te verdeijlen als van outs, edog inval hij de klagte komt te ontkennen, so sullen, NB <u>als dan eerst de nodige informatien daer over genomen worden</u>, tot laste van den Beklaagde, indien hij in de saeke komt te succumberen³⁶. Door welke klare dispositie van onse Lantswetten waer van het niemant groot of klein g'oorlooft is een haer breet te wijcken, dan hopende dat uExcell~. sal gedisabuseert, en voor al den voorbaerigen adviseur uit sijne deeling sal te regt gebrogt worden. So sal ik voortgaen en seggen Dat ik die stoutigheeden van dien monnick in het opbreecken der Paapsche Kercke, en 't reitereren³⁷ van sijnen paepschen godsdienst tegens so uijtgedruckte uitvoerlijcke dispositie van den Soeverain niet ong'animadverteert³⁸ kunnende laten passeren, sonder mij selfs aen een scherp vervolg van de mumboir³⁹ deser Landschap en also aen een kostbare censure⁴⁰ onderhevig te maken.	te verdelen als vanouds gebruikelijk. Echter, als hij de klacht ontkent, <u>dan pas zal het nodige onderzoek worden verricht</u>, en wel op kosten van de aangeklaagde als hij de zaak vervolgens verliest. Dankzij deze duidelijkheid van onze landswetten, waarvan niemand groot of klein ook maar een haarbreedte mag afwijken, zal Uwe Excellentie hopelijk nu niet langer misleid zijn. En ik hoop vooral dat de al te voorbarige adviseur weer op het rechte pad gezet wordt. Ik vervolg mijn betoog. Ik kon aan de brutaliteit van de monnik om de paapse kerk open te breken en zijn paapse godsdienst te hervatten tegen de uitdrukkelijke en uitvoerige beschikkingen van de soeverein, niet voorbij gaan zonder dat ik mijzelf aan een scherpe reactie door de hoogste aanklager van dit gewest en daarmee aan een kostbare berisping zou blootstellen.

³⁴ de procuratores fisci = de openbare aanklagers

³⁵ actioneren = vervolgen

³⁶ succumberen = een proces verliezen

³⁷ reïteren = hervatten

³⁸ ongeanimadverteerd = zonder er iets aan te doen

³⁹ mumboir = hoogste aanklager

⁴⁰ censure = berisping

So hebben dog met dien vervolg wel willen inhouden op-hope van betere tijden of milder dispositie van de Heeren Staten deser Provincie. 1. Dog die niet inkomende maer ter contrarie⁴¹ aen mij naerder voorgekomen, haer Ed^e Mog^e⁴² naerdere Resolutie tot het wheren van alle g'ordente Roomse clooster-luijden. 2. Ook de tijd van het perpetreren⁴³ van het delict als voorgevallen den 30 X-ber 1719⁴⁴, buijtens verloop van een jaer en ses seeken te houden, waer meede andersints soda-ne klagten soudén kunnen gec[ri]tiseert worden gepraescribeert⁴⁵ te zijn.⁴⁶ 3. En dan Derdens om mij per consequentiam⁴⁷ niet pligtig	Niettemin had ik wel willen afzien van een vervolg, in de hoop op betere tijden of van een minder strenge regeling van de heren Staten van deze provincie. 1. Maar die minder strenge regeling kwam niet. Integendeel, ik ontving een nadere regeling van Haar Edele Mogendheden om alle roomse ordepaters te weren. 2. Ook mocht ik niet meer tijd dan een jaar en zes weken laten verstrijken vanaf de datum van het delict, dat plaatsvond op 30 december 1719, omdat men anders zou kunnen tegenwerpen dat het recht om te vervolgen was verjaard. 3. En ten derde om mij niet als gevolg daarvan te hoeven bloot te stellen
<u>Scan 3 rechterzijde</u> te maken aen een calangie⁴⁸ van de mumboir deeser Lantschap, dat de placaten en rescripten der Souverainen deeses lants⁴⁹ niet na behoren g'exequieert immers niet buijten verloop gehouden⁵⁰. So ben om die 3 Redenen genoodsaakt den monnick op den..10. januarij. tot be- of – ontkenenisse nomini fisci⁵¹ te doen citeren⁵² ingevolge den boven	aan een berisping door de hoogste aanklager in dit gewest, dat de plakaten en voorschriften van de soeverein van dit land niet naar behoren worden uitgevoerd, doordat ik het recht op vervolging zou hebben laten verjaren. En zodoende was ik om die drie redenen genoodsaakt om de monnik op de 10e januari namens de openbare aanklager te laten oproepen om te bekennen dan wel te ontkennen, volgens de hierboven aangehaalde tekst

⁴¹ ter contrarie = integendeel

⁴² Edele Mogendheden = de provinciale staten

⁴³ perpetreren = verrichten

⁴⁴ 30 december 1719

⁴⁵ gepraescribeert = verjaard

⁴⁶ mogelijk verviel het recht op vervolging na een jaar en zes weken en was er om die reden haast geboden

⁴⁷ per consequentiam = als gevolg daarvan

⁴⁸ calangie = berisping

⁴⁹ placaten en rescripten der Souverainen deeses lants = wet- en regelgeving van de Staten van Gelderland

⁵⁰ buijten verloop houden = verjaring voorkomen

⁵¹ in nomine fisci = namens de openbare aanklager

geallegeerden⁵³ text Lant Regtens. Waerlijck unice⁵⁴ met de intentie om te vermijden dat de saecke niet wijert gepraescribeert, en om na confessie UExcell~. de straffe over te geven Niet kunnende dencken of dromen dat een monnick van die impudentie⁵⁵ soude weesen om te ontken- nen waerheeden die ik self bij overtuiging wist dat in der daat in facto so bestonden, als bij mijn relaas, en daer uijt geformeerde simpele klagte van den fiscaal vermelt. Nog veel minder dat eenen de crimine publico⁵⁶ bekend staan den monnick nog van die eer vergeetene impudentie souw wesen om mij daar ik ter geheeghder banken⁵⁷ sat in pleno iudicio⁵⁸ en in ipso exercitio officii⁵⁹ niet alleen te seggen dat geen leugens schrijven, maer dat het geene ik tot zijn beschuldinge; quam ratione officii, in iudicio quam te relateren⁶⁰ gelogen was, en also mij publice⁶¹ te heeten liegen. Welck factum dan selfs bij den partialen⁶² adviseur in confesso zijnde⁶³, maer die sulx met een vossen staert	van het landrecht. Werkelijk alleen met de bedoeling om te voorkomen dat de zaak niet zou verjaren en om, na een bekentenis, aan uwe Excellentie de bestraffing over te laten. Maar ik had niet kunnen denken of dromen dat een monnik zo onbeschaamd zou zijn om waarheden te ontkennen, waarvan ik weet dat die zich daadwerkelijk zo voorgedaan hadden, zoals vermeld in mijn relaas en in de op basis daarvan geformuleerde eenvoudige aanklacht van de openbare aanklager. Nog veel minder kon ik vermoeden dat een monnik, die bekend staat vanwege zijn misdrijven tegen het openbaar gezag, van de eerloze onbeschaamdheid zou zijn om te zeggen aan mij, gezeten op de verhoogde bank in een openbare rechtszitting en ook nog eens in mijn officiële ambtsuitoefening, dat ik geen leugens moest schrijven. En dat het gelogen was wat ik uit hoofde van mijn ambt had verklaard en hem ten laste had gelegd. Dus om mij in het openbaar voor leugenaar uit te maken. En bij de partijdige adviseur was dit feit volledig bekend maar deze meende dit te kunnen goedpraten en meende te mogen verkondigen dat mij hiermee
--	--

⁵² te doen citeren = te dagvaarden

⁵³ ge-allegerd = aangehaalde

⁵⁴ unice = slechts

⁵⁵ impudentie = onbeschaamdheid

⁵⁶ de crimene publico = vanwege een misdrijf tegen het openbaar belang

⁵⁷ ter geheeghder banken = op de verhoogde bank (namelijk, de bank van de richter)

⁵⁸ in pleno iudicio = in een openbare rechtszitting

⁵⁹ in ipso exercitio officii = en nota bene in mijn officiële ambtsuitoefening!!

⁶⁰ relateren = een verklaring afleggen

⁶¹ publice = in het openbaar

⁶² partiale = partijdige

meent te overstrijcken ⁶⁴ , en geen injurie ⁶⁵ mij daermede aengedaan te sijn, menende te kunnen uijtdragen.	geen onrecht was aangedaan.
So vinde die saeke voor mijn eer en goeden naam	Maar ik vind die kwestie voor mijn eer en goede naam
<u>Scan 4 linkerzijde</u>	
so sensibel, dat niet alleen den monnick daerover hebbe moeten aensien ⁶⁶ , en die injurie ad animum ⁶⁷ doen revoceren ⁶⁸ moeten.	zo gevoelig dat (de adviseur) niet alleen de monnik daarover had moeten aanspreken, maar dit onrecht dat mij persoonlijk is aangedaan had moeten rechtzetten.
Nemaer ⁶⁹ naer het praescript ⁷⁰ Lantregtens tit. 24 in verbis ⁷¹ So iemant enigen hogen of leegen officier in de exercitie sijnes ambts injurieerde met woorden of wercken, sal nae qualiteijt der saecken, den anderen tot een exempel ⁷² gestraft worden. Den Monnick in 25 guld boete nemen moeten.	Te meer omdat naar de bepaling in het Landrecht, titel 2A, luidende: "Als iemand een hoge of lage ambtsdrager in de uitoefening van zijn ambt beledigd in woord of daad, zal hij naar de stand van zaken anderen ten voorbeeld gestraft worden", de monnik een boete van 25 gulden moest worden opgelegd.
En als uijt UExcell~. missive wel sie dat daer in UExcell~ ^s . grootste misnoegen schijnt te resideren, en dat UExcell~. sijn quota in die boete ⁷³ als eenen bloetpenninck van sig schijnt te willen afwerpen.	Ik constateer uit de brief van Uwe Excellentie dat daarin - in die boete - het grootste ongenoegen van Uwe Excellentie lijkt te liggen en dat Uwe Excellentie zijn aandeel in die boete als een bloedpenning van zich af lijkt te willen werpen.

⁶³ in confesso zijn = erkend worden; niet weersproken worden;

⁶⁴ met een vossenstaert overstrijcken = goedpraten

⁶⁵ injurie = onrecht

⁶⁶ moeten aensien = moeten aanspreken

⁶⁷ injurie ad animan = onrecht tegen de geest; immaterieel onrecht, te weten aantasting van de goede naam

⁶⁸ revoceren = herroepen, intrekken

⁶⁹ nemaer = maar tevens

⁷⁰ praescript = voorschrift, bepaling

⁷¹ in verbis = met de woorden

⁷² tot exempel = tot voorbeeld (ter afschrikking)

⁷³ de Heer van Lichtenvoorde had recht op 7/16 deel van opgelegde boetes

So hebbe mij te meer genootsaakt gevonden tot regtvaerdinge van dat mijn doen verscheijden Heren van ons lant en voornome Regtsgeleerden te vragen welke mij eenparig verklaren dat die boete niet alleen met de hoogste voege competeert⁷⁴ maer ook ten uijtersten civiel en gratieus in hoc rerum statu⁷⁵ en consideratis circumstantiis⁷⁶ genomen. En wijl dan in deesen alleen controvers 1. off een monnick op ordre van de hoge overheijt deeser landen verboden zijnde als mispriester verder te occuperen⁷⁷, en sijn kerke publica autoritate⁷⁸ gesloten of sodanen monnick eijgener autoriteit vermog so een publica autoritate geslotene kerk propria et privata autoritate⁷⁹ te openen en weder tegen het verbod misse te doen off	Daarom heb ik mij des te meer genoodzaakt gevonden ter rechtvaardiging van mijn handelen bij meerdere heren van ons land en voornome rechtsgeleerden navraag te doen. En zij verklaarden eenstemmig dat die boete niet alleen geheel in overeenstemming is met de hoogste normen maar bij deze stand der dingen en met inachtneming van de omstandigheden met uiterste redelijkheid en terughoudendheid is opgelegd. Dat in deze kwestie alleen in het geding is 1. of een monnik, aan wie het op last van de hoge overheid van deze landen verboden is om verder als priester werkzaam te zijn en wiens kerk door het openbaar gezag is gesloten, op eigen gezag een dergelijke door het openbaar gezag gesloten kerk mag openen en de mis mag doen, hoewel hem dat verboden is,
<u>Scan 4 rechterzijde</u> off seg ik sodanen monnick daer over straffbaar is of niet. 2. off sodanen monnick voorwendende tot 't openen sijner kerke en 't paapse celebreren in deselve tegen het uijtgedruckte bevel van den Souverain deeses Landen permissie te hebben van den Territorialen Heer of desselfs Rigter, dog hij monnick sulke permissie niet bewijssende, niet als een leugenaar en calumniant⁸⁰ moet gestraft worden.	of zeg ik dat zo'n monnik daarover strafbaar is of niet; 2. of een dergelijke monnik, die beweert voor het openen van zijn kerk en het paapse opdragen van de mis in die kerk tegen het uitdrukkelijke bevel van de soeverein van deze landen, toestemming te hebben van de territoriale heer of van diens richter maar die geen bewijs van die toestemming kan leveren, niet als een leugenaar en lasteraar gestraft moet worden;

⁷⁴ competere = in overeenstemming zijn

⁷⁵ hoc rerum statu = bij deze stand der dingen

⁷⁶ consideratis circumstantiis = met inachtneming van de omstandigheden

⁷⁷ occuperen = werkzaam zijn

⁷⁸ publica autoritate = door het openbaar gezag

⁷⁹ propria et private autoritate = op eigen, persoonlijk gezag

⁸⁰ calumniant = lasteraar

3. off deesen monnick Kelner mij als Rigter en Lantscr.⁸¹ ten gerigte sittende en in pleno iudicio vermag te heeten liegen en dat mijn relaas gelogen was, en dat ik geen leugen schrijven souw, en daer over in 25. guld. boete genomen zijnde , of daer aen wel of qualijck gedaan hebbe. En het alleen van de decisie deeser 3 poineten afhangt, of ik eenigsints UExcell~^s. berispinge souw meriteren⁸² of niet. Dog ik sodanen decisie geensints onderwerpen kan, aen een partiael irrelevant en ten eenenmaal op abusieve posities en verkeerde omwentingen der facti species⁸³ geboude advijs van den secretarius <u>Stoëman</u> Ik versoecke UExcell~. om permissie, dat deese saeke so en als hijr voor gededuceert, en so er als waeragtig in facto leijt, met alle documenten so bij 't berigt van den 17 januari als bij deese gevoegt, met het advijs van de secretarius <u>Stoëman</u>..en wat	3. of ik er goed of kwaad aan heb gedaan om deze monnik Kelner een boete van 25 gulden op te leggen, omdat hij mij, als richter en landschrijver zitting houdend in het gerecht in een openbare rechtszitting, heeft voorgehouden dat ik lieg en dat mijn verhaal gelogen was, en dat ik geen leugens mag schrijven, En dat het alleen van de beslissing over deze 3 punten afhangt of ik een berisping van Uwe Excellentie zou verdienen of niet. Maar dat ik een zodanige beslissing geenszins kan onderwerpen aan een deels irrelevant advies van de secretaris Stoëman dat is gebaseerd op ten enen male foute aannames en op verkeerde verdraaiingen van de aard van de feiten. Ik verzoek Uwe Excellentie om permissie om deze zaak, zoals hiervoor uiteengezet is en zoals die zich werkelijk feitelijk heeft voorgedaan, met alle documenten gevoegd bij mijn bericht van 17 januari en bij dit bericht, met het advies van secretaris Stoëman
Scan 5	
daerom bij brieven verwisselt⁸⁴ te samen te mogen oversenden aen het Hoff Provinciael van Gelderland ten fine⁸⁵ van finale decisie⁸⁶, weetende	en met de briefwisseling daarover, dat alles bijeen, te mogen zenden aan het Provinciaal Hof van Gelderland om een eindbeslissing te verkrijgen. Als dan blijkt van mijn niet te verdedigen ongelijk, zal ik mij gewillig

⁸¹ de richter in het kleine Lichtenvoorde vervulde tevens het ambt van landschrijver (griffier)

⁸² meriteren = verdienen

⁸³ facti species = de aard van het feit

⁸⁴ verwisselt = uitgewisseld

⁸⁵ ten fine = met het doel

⁸⁶ finale decisie = definitieve beslissing

ik mij in cas⁸⁷ van onverkopentlijkcken ongelijk mij seer gewillig onderwerpen alle de straffen en censuren so het Hoff Provintiael aen mij deswegen sal gelieven op te leggen. Dog ook aen d'andere kante dat UExcell~. mijne onschult in haer Ed.Mog. ongetwijffelde absolutie vindende, U Excell~. mij tegens mijne tegenstrevens en die mijne eer en goeden naam tragten te bekladden en mij mijn bedieninge tragten moejelijk te maken wel sal gelieven te mainteneren en also mij voor alle kleijnagtinge en bespottinge der tegenstrevens wel willen decken, sullende ick gelijk in deesen also in allen andere nooit of nooit ijts doen als dat wel weet dat de wetten onser Landen conform en tot maintien van UExcell~. hoge jurisdictie en tot conservatien UExcell~. Heerligheijt en het regt van dien sal bevonden worden te behoren, hopende daer door te verdienen dat mij met regt moge noemen UExcell~. Aller onderdan. en aller gehoorsaamste Dienaer	onderwerpen aan alle straffen en berispingen die het Provinciaal Hof daarom aan mij zal willen opleggen. Maar aan de andere kant (verzoek ik) dat Uwe Excellentie, als mijn onschuld uit een overduidelijke vrijspraak door Haar Edelmogendheden blijkt, genegen is om mij te ondersteunen tegen mijn tegenstanders en tegen hen die mijn eer en goede naam proberen te bekladden en proberen mijn ambtsuitoefening te bemoeilijken, en om mij voor minachting en bespotting van mijn tegenstanders te beschermen, want ik zal in andere zaken, evenmin als in deze zaak, nooit of te nimmer iets doen dan dat waarvan ik weet dat het in overeenstemming is met de wetten van onze landen, dient tot handhaving van het hoge gezag van Uwe Excellentie en tot behoud van Uwer Excellenties heerlijkheid en rechten steeds behoorlijk zal worden bevonden, in de hoop daardoor te verdienen dat ik mij met recht mag noemen Uwer Excellenties alleronderdanigste en aller- gehoorzaamste dienaar

⁸⁷ in cas = ingeval